

3. Voronianskyi O. V. y dr. Natsionalnyi suverenitet: ukrainskyi vymir v konteksti svitovoi politychnoi dumky. – 2017.
4. Voronianskyi O. Problema subiektnosti suverenitetu v konteksti tekhnolohii zdiisnennia vlady / O. Voronianskyi // Evropsky politicky a pravni diskurz. - 2015. - Vol. 2, Iss. 4. - S. 205-209.
5. Kovshyk O.A. Pokolinnia prav liudyny: poniattia ta zahalna kharakterystyka URL:<http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3694/1/Kovschik.pdf>.
6. Kostiuhenko O.Ie. Realizatsiia sotsialnoho pryznachennia trudovoho prava: monohrafiia. Kharkiv: Pravo, 2018. 392 s.12.
7. Moisieieva N. I. Liudyna ta suchasnyi komunikatsiinyi prostir. Filosofiia spilkuvannia : Filosofiia. Psykholohiia. Sotsialna komunikatsiia. 2014. № 7. S. 89-94
8. Moisieieva N. I. Sotsialno-komunikatsiina diialnist yak istoryko-suspilna praktyka. Kh. :KhNTUSH, 2015. 392 s.

УДК 32 (327)

Анна Сергіївна Твердун

здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,
Державний біотехнологічний університет (ДБТУ)

ФОРМА ДЕРЖАВНОГО ПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Anna Sergiivna Tverdun

a graduate of the first (bachelor) level of higher education,
State Biotechnological University (SBTU)

FORM OF GOVERNMENT OF UKRAINE

Науковий керівник: О.В. Воронянський, кандидат історичних наук,
професор кафедри ЮНЕСКО “Філософія людського спілкування” та

соціально-гуманітарних дисциплін, Державний біотехнологічний університет (ДБТУ)

Анотація. Описано поняття, сутність та основні характеристики форми державного правління в Україні з точки зору політичної науки. Розкрито повноваження та взаємозалежність основних гілок державної влади та глави держави у їх взаємозв'язку з формами представництва. Показано основу структури виконавчої влади, засади її формування та ієрархію повноважень.

Ключові слова: форма державного правління, гілки влади, органи державної влади в Україні.

Abstract. The concept, essence and main characteristics of the form of state government in Ukraine are described from the point of view of political science. The powers and interdependence of the main branches of state power and the head of state in their relationship with forms of representation are revealed. The basis of the structure of the executive power, the principles of its formation and the hierarchy of powers are shown.

Key words: form of state government, branches of government, state authorities in Ukraine.

Сучасна форма державного правління визначається Конституцією від 1996 р. з поправками, прийнятими в грудні 20014р. Унітарна держава є єдина, цілісна держава, яка не має усередині будь-яких інших державних утворень і складається лише з адміністративно-територіальних одиниць без ознак державності.

Форму державного правління в Україні Конституція визначає лише в найбільш загальній формі, проголошуючи її республікою. Та чи інша форма республіканського правління — президентська, парламентарна чи змішана — в Конституції конкретно не визначається. Висновок про неї можна зробити на підставі аналізу повноважень вищих органів державної влади та їх

співвідношення, передусім стосовно такої важливої ознаки форми держави, як спосіб формування і функціонування уряду.

Найважливішим конституційним принципом є розподіл державної влади на законодавчу, виконавчу і судову, кожна з яких діє незалежно, самостійно, у взаємодії з іншими гілками влади на засадах взаємних стримувань і противаг.

Виконавча влада — це гілка державної влади, яка направлена на виконання законів і інших нормативних актів. Вона представлена Кабінетом Міністрів України і іншими органами виконавчої влади (розділ VI Конституції). Судова влада здійснює правосуддя. Вона керується лише законом і не залежить від суб'єктивних впливів законодавчої або виконавчої влади (розділ VIII Конституції).

Особливе місце в системі органів влади займає Президент України, що є главою держави і має широкі повноваження в різних областях державного управління.

Разом із вказаними в ст. 6 Конституції гілками державної влади фактично діє і конституційно визнана контрольно-наглядова (наглядово-інспекційна) влада (Рахункова палата Верховної Ради, Генеральна Прокуратура, НАБУ та ДБР, Державна пробірна палата України). Реалізація принципу розподілу гілок влади покликана запобігти концентрації всієї державної влади в руках однієї особи або одного органу.

Для взаємних стримувань і противаг різних гілок державної влади передбачені:

— право Президента України за певних умов достроково припинити повноваження Верховної Ради або накладити вето на закон, прийнятий Верховною Радою;

— повноваження Верховної Ради України по ухваленню резолюції недовіри Кабінету Міністрів України, що тягне за собою його відставку, а також по зміщенню Президента з його поста у порядку імпічменту;

— обов'язковість скасування будь-якого державного акту після того, як Конституційний Суд встановив його невідповідність діючій Конституції, а також можливість оскарження рішень органів державної влади і результату виборів Президента або депутата ради будь-якого рівня в судовому порядку.

Розподіл влади на три гілки є неповним, оскільки важливе місце в системі державної влади займають глава держави (Президент), а також контрольнонаглядові органи, що не відносяться до жодної з гілок.

Систему органів державної влади України також можна розділити по вертикалі — на центральні і місцеві органи влади. До центральних відносяться Верховна Рада, Президент, Кабінет Міністрів і міністерства, суди. До місцевих — державні адміністрації в областях, районах, містах Києві і Севастополі. Глава держави — Президент, що обирається громадянами України на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом всезагального таємного голосування (у цьому її відмінність від парламентської форми правління, де Президент обирається парламентом) терміном на п'ять років. Президент України має досить вагомі власні прерогативи, які дозволяють йому діяти незалежно від парламенту і уряду; він є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод громадян, має право розпустити парламент, призначати і звільняти деяких посадових осіб.

Президент України на основі та на виконанні Конституції і законів України видає укази та розпорядження, що є обов'язковими до виконання на території України.

За узгодженням з Верховною Радою Президент України призначає на посади і звільняє з посад Прем'єр-міністра, Генерального прокурора, за поданням Прем'єр-міністра призначає членів Кабінету Міністрів України, керівників інших центральних органів виконавчої влади, а також голів місцевих державних адміністрацій.

Президент припиняє повноваження Верховної Ради, якщо впродовж тридцяти днів однієї чергової сесії пленарні засідання не можуть

розпочатися; підписує закони, прийняті Верховною Радою; має право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів із наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради тощо.

У свою чергу Верховна Рада призначає вибори Президента та усуває його з посади в порядку імпічменту, передбаченому ст. 111 Конституції України.

Виборним і Єдиним загальнонаціональним представницьким органом законодавчої влади в Україні є парламент — Верховна Рада України до конституційного складу якої входить 450 народних депутатів України.

В Україні поряд з Президентом діє Прем'єр-міністр, уряд, відповідальний перед Президентом та підконтрольний і підзвітний Верховній Раді.

Конституційну більшість Ради становлять 75 % голосів її депутатів. Верховна Рада обирає зі свого складу Голову Верховної Ради України, Першого заступника та заступника Голови Верховної Ради України. До повноважень Верховної Ради України належить прийняття законів, затвердження Державного бюджету України та внесення змін до нього, рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів; вона подає Президенту України кандидатуру на призначення Прем'єр-міністра та членів уряду. За пропозицією не менш як однієї третини народних депутатів України від її конституційного складу Верховна Рада може розглянути питання про відповідальність Кабінету Міністрів України та прийняти резолюцію недовіри Кабінету Міністрів більшістю від конституційного складу Верховної Ради України.

Кабінет Міністрів України відповідальний перед Президентом України, підконтрольний і підзвітний Верховній Раді України. До складу Кабінету Міністрів входять Прем'єр-міністр України, Перший віце-прем'єр-міністр, віце-прем'єр міністри, міністри. Кабінет Міністрів України складає свої повноваження перед новообраною Верховною Радою України. Відставку всього складу Кабінету Міністрів, за Конституцією, викликає також відставка

Прем'єр-міністра України та прийняття Верховною Радою резолюції недовіри Кабінету Міністрів України. Колегіальний орган виконавчої влади — Кабінет Міністрів і вищі суди — Конституційний Суд, Верховний Суд і Вищий Господарський Суд. Вони обираються на основі загального, рівного і прямого виборчого права шляхом таємного голосування терміном на чотири роки. Конституційний Суд України дає офіційне тлумачення Конституції України і законів України. Із цих питань Конституційний Суд приймає рішення, які є обов'язковими до виконання на території України, остаточні й не можуть бути оскаржені.

Виконавчу владу в областях і районах, містах Києві та Севастополі здійснюють місцеві державні адміністрації, їхній склад формують голови місцевих державних адміністрацій. Останні, у свою чергу, призначаються на посаду і звільняються з посади Президентом України за поданням Кабінету Міністрів. При здійсненні своїх повноважень вони відповідальні перед Президентом України та перед Кабінетом Міністрів, підзвітні й підконтрольні органам виконавчої влади вищого рівня.

Література:

1. Безрук О. О. Українське суспільство: теорія та практика демократичного транзиту/ О. О. Безрук, І. Д. Денисенко //Сучасне суспільство. – 2013. – №. 2.– С. 13-27.
2. Воронянський О. В. Історія України. Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів. – Х. : Парус, 2005. – 544 с.
3. Воронянський О. В., Зайончковський Ю. В., Романова С. С. Політологія з модулем «Україна, Європа, світ». – 2021.
4. Воронянський О. В. и др. Національний суверенітет: український вимір в контексті світової політичної думки. – 2017.
5. Воронянський О. Проблема суб'єктності суверенітету в контексті технології здійснення влади / О. Воронянський // *Evropsky politicky a pravni diskurz.* - 2015. - Vol. 2, Iss. 4. - С. 205-209.

6. Калініченко В. В. и др. Історія України: від найдавніших часів до сьогодення. – 2016.
7. Моїсеєва Н. І. Людина та сучасний комунікаційний простір. Філософія спілкування : Філософія. Психологія. Соціальна комунікація. 2014. № 7. С. 89- 94
8. Моїсеєва Н. І. Соціально-комунікаційна діяльність як історико-суспільна практика. Х. :ХНТУСГ, 2015. 392 с.

References:

1. Bezruk O. O. Ukrainske suspilstvo: teoriia ta praktyka demokratychnoho tranzytu/ O. O. Bezruk, I. D. Denysenko //Suchasne suspilstvo. – 2013. – №. 2.– S. 13-27.
2. Voronianskyi O. V. Istoriia Ukrainy. Navch. posibnyk dlia studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv. – Kh. : Parus, 2005. – 544 s.
3. Voronianskyi O. V., Zaionchkovskyi Yu. V., Romanova S. S. Politolohiia z modulem «Ukraina, Yevropa, svit». – 2021.
4. Voronianskyi O. V. y dr. Natsionalnyi suverenitet: ukraïnskyi vymir v konteksti svitovoi politychnoi dumky. – 2017.
5. Voronianskyi O. Problema subiektnosti suverenitetu v konteksti tekhnolohii zdiisnennia vlady / O. Voronianskyi // Evropsky politicky a pravni diskurz. - 2015. - Vol. 2, Iss. 4. - S. 205-209.
6. Kalinichenko V. V. y dr. Istoriia Ukrainy: vid naidavnishykh chasiv do sohodennia. – 2016.
7. Moisieieva N. I. Liudyna ta suchasnyi komunikatsiinyi prostir. Filosofiia spilkuvannia : Filosofiia. Psykholohiia. Sotsialna komunikatsiia. 2014. № 7. S. 89-94
8. Moisieieva N. I. Sotsialno-komunikatsiina diialnist yak istoryko-suspilna praktyka. Kh. :KhNTUSH, 2015. 392 s.